

ÉRTEKEZLET AZ EURÓPAI NEMZETI KÖNYVTÁRAK
PROBLÉMÁIRÓL⁺

Az európai nemzeti könyvtárak 1958 szeptember 8-27.-ig tartó bécsi értekezletén, amelynek elnöke dr. Pierre BOURGEOIS, a Svájci Nemzeti Könyvtár igazgatója volt, a következő 25 európai tagállam nemzeti könyvtárának 38 magasrangú képviselője vett részt: Ausztria, Belgium, Bulgária, a Bjelorusz Szocialista Szövetségi Köztársaság, Csehszlovákia, Dánia, Finnország, Franciaország, a Német Szövetségi Köztársaság, Magyarország, Olaszország, Luxemburg, Monaco, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Románia, Spanyolország, Svédország, Svájc, Törökország, az Ukrán Szocialista Szövetségi Köztársaság, a Szovjetunió, Nagybritannia és Jugoszláviai.

Az izraeli Zeidó Nemzeti és Egyetemi Könyvtár igazgatója szakértőként vett részt a tanácskozáson. Megfigyelőként volt jelen Argentína, Ausztria, Irán, az Északamerikai Egyesült Államok és négy nemzetközi szervezet képviselője: az Európa Tanács, /Council of Europe/, a Nemzetközi Atomenergia Központ, /International Atomic Energy Agency/, a Nemzetközi Dokumentációs Szövetség /Federation Internationale de la Documentation, FID/, és a Könyvtáros Egyesületek Nemzetközi Szövetsége /International Federation of Library Associations, IFLA/.

A házigazda az osztrák Nemzeti Könyvtár főigazgatója dr. Josef STUMMVOLL volt.

⁺ Az értekezletről beszámolókat l. még: /Szerk./

KUNG, Jaroslav: Vědecká konference UNESCO o národních knihovnách. - Knihovník. 1959. 2. é. 54-59.p.

Colloque des Bibliothèques nationales d'Europe, tenu sous les auspices de l'UNESCO. Vienne, 8-27. septembre 1958. -Nachrichten-Nouvelles. 1959. 1.no. 21-26.p.

A résztvevők az alábbi három munkacsoportban vitatták meg a nemzeti könyvtárak szempontjából különösen fontos témákat: a szervezet és feladatkörük problémáját Mr. F.C. FRANCIS vezetésével, aki a British Museum Nyomtatott Könyvek Osztályának őre; a bibliográfiai tevékenységet Mriko RUPÉL a ljubljanai Nemzeti és Egyetemi Könyvtár igazgatójának vezetésével; és a nemzeti könyvtárak együttműködését dr. BOURGEOIS vezetésével.

A konferencia fő javaslatai a következők voltak:

Állománygyarapítás. A nemzeti könyvtárnak központi szerepe legyen az ország könyvtári szolgáltatásának összehangolásában; olyan központ legyen, ahol a nemzeti gyűjteményekre vonatkozó minden tájékoztatás rendelkezésre áll; annak ellenére, hogy a nemzeti könyvtár felelős az egész ország nyomtatott anyagának összegyűjtéséért, fel kell hatalmazni arra, hogy bizonyos efemer természetű anyagok megszerzését elhanyagolja; a nemzeti könyvtárban legyenek nyilvántartva a nemzeti irodalmi termelés egyes részei, ha másutt vannak is elhelyezve; a mikromásolás, különösen az újságoké nem teheti feleslegessé az eredeti példányok megőrzését.

Gyűjteni kell az illető országra vonatkozó olyan nyomtatott anyagot, melyet bárhol adtak is ki és a nemzeti könyvtár legyen felelős az ilyen jellegű anyag megszerzésére irányuló munka összehangolásáért a nemzetközi együttműködés keretében.

A köteles példányok szabályozásáról szóló rendelkezések vegyék figyelembe a kereskedelmi forgalomba nem kerülő kiadványokat is.

Katalogizálás. Az IFLA szakértői csoportja, amely most az egyezményes katalogizálási elvek kialakításával van elfoglalva, tevékenyen folytatja a közös katalogizálási szabályzat elfogadására irányuló munkáját. ++

A nemzeti könyvtár felelős annak biztosításáért is, hogy létrehozzák és gondozzák a kéziratgyűjtemények központi nyilvántartását /országos kéziratkataszter - ford. megj./; a nemzeti könyvtár használja fel az utmutatókat, kiállításos-

++ A munkacsoport tevékenységének ismertetéséről tájékoztatást közlünk lapunk e számának más helyén.

kat, rádió- és televíziós műsorokat éppen úgy mint a katalógusokat, gyűjteményei és feladatai ismertetésére.

Központi Katalógusok. Minden ország fejlessze ki saját központi katalógus-rendszerét. Az Unesco-t pedig fel kell kérni, hogy járjon közbe annak érdekében, hogy a központi katalógusokat azokban az országokban is kezdjék el, ahol a könyvtári szolgálat még nem eléggé fejlett.

Kérjék fel az IFLA-t, hogy létesítsen olyan bizottságot, amely a Gesamtkatalog der Wiegendrucke jelenlegi helyzetét vizsgálja meg és javaslatot tesz a szakemberek összegyűjtésére és az új személyzet képzésére; fel kell kérni az IFLA-t arra is, hogy egységes szabályzatot tervezzen meg a folyóiratok központi katalógusaihoz.

Az 1600.-ig visszamenő nemzetközi katalógus eszméjét, amelyet az IFLA 1952-ben Koppenhágában elutasított, támogatni kell.

Bibliográfia és dokumentáció. Az ország bibliográfiai tevékenységét a nemzeti könyvtár hangolja össze, alkosson körültekintő bibliográfiai szabványokat, tegyen javaslatot a bibliográfusok sajátos kiképzésére, megfelelő módszereket javasoljon és gondja legyen arra, hogy a bibliográfiai munkát az arra legalkalmasabb szerv és a legmegfelelőbb módon lássa el.

Foglalkozzék maga is bibliográfiák készítésével, amelyek elsősorban a könyvtár saját gyűjteményeivel legyenek kapcsolatosak; pl. készítse el a kéziratok, az őnyomtatványok és a régi nyomtatványok katalógusát, gyűjtse össze és adja közre, gyakori és szabályos időközökben, az országban megjelent bibliográfiák bibliográfiáját.

A nemzeti könyvtár felelős a kurrens - és ahol szükséges - a retrospektív nemzeti bibliográfiák kiadásáért; kívánatos, hogy a nemzeti könyvtárak foglalkozzanak szakbibliográfiák előállításával is.

A bibliográfiai módszerekről az IFLA felügyelete alatt összeállítandó kézikönyvet kellene kiadni a készülő szakbibliográfiák vezérfonalául; ezt a kézikönyvet - talán az Unesco támogatásával - le kellene fordítani különböző nyelvekre.

A disszertációkat fel kell venni a nemzeti és a szakbibliográfiákba egyaránt; a nyomtatásban meg nem jelent disszertációknál fel kell tüntetni a lelőhelyet; akár az eredeti, akár mikromásolata áll a kölcsönzés rendelkezésére. A ki nem nyomtatott disszertációkat vagy a nemzeti könyvtárban, vagy egy egyetemi könyvtárban, vagy pedig más, a célra kijelölt és a feladat teljesítésére alkalmas könyvtárban kell letétbe helyezni.

A nemzeti könyvtárnak legyen teljes és pontos tudomása a bibliográfiai tájékoztatás minden forrásáról; adjon ki, vagy segítsen elő szakirodalmi tájékoztatás forrásairól szóló utmutatók kiadását és fontolja meg az ország más könyvtárai által összeállított bibliográfiák központi nyilvántartásának lehetőségét. Egyének és intézmények bibliográfiai tájékoztatással való ellátást a nemzeti könyvtár fő feladatának kell tekinteni; a tájékoztatás elvben ingyenes legyen, kivéve, ha kereskedelmi célokra igénylik. A nemzeti könyvtárak rendszeresen cseréljék ki a ki nem adott bibliográfiai anyagra vonatkozó tájékoztatásaikat; a nemzetközi szaklapokban közöljenek tájékoztatást országuk bibliográfiai tevékenységéről és ismertessék saját országuk szakajtójában más országok bibliográfiai tevékenységét.

Közreadás céljából tájékoztassák a nemzeti könyvtárak az Unesco-t az országaikban újonnan megjelent folyóiratokról.

A Nemzetközi Bibliográfiai Tanácsadó Bizottsággal /International Advisory Committee on Bibliography/ összehangban fontolja meg az Unesco az új kiadványok válogatott nemzeti bibliográfiáinak kiadását az ismertebb európai nyelvek egyikén történő rövid annotálással.

Az Unesco folytassa a kutatást a dokumentációs anyagok tárolására és visszakeresésére alkalmas új műszaki berendezések felhasználására; rendszeresen tartanak konferenciákat könyvtárosok és dokumentalisták számára talán az IFLA és a FID gyűlésekkel kapcsolatban.

Játszanak a nemzeti könyvtárak építő szerepet a nemzetközi bibliográfiai tevékenységben; kétoldali megegyezésekkel segítsék elő saját országaikra vonatkozó bibliográfiai tájékoztatási anyagok gyűjtését.

Állományvédelem és konzerválás. A nemzeti könyvtár kötelessége, hogy a többi könyvtárak rendelkezésére bocsássa a könyvek konzerválásának fizikai eszközeire és technikájára vonatkozó tapasztalatait; a Kulturális Javak Megőrzésének és Restaurálásának tanulmányozására alakult Nemzetközi Központ /International Centre for Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property /, amelyet az Unesco felügyelete alatt Rómában állítottak fel, fontos szerepet játszhat a probléma irodalmának dokumentálásában és a tanácsadásban.

Az Unesco által létrehozott Nemzetközi Egyezmény a Kulturális Javak Védelméért Érdekében Háborús Konfliktus Esetén /Unesco International Convention on the Protection of Cultural Property in Case of Armed Conflict/ nem menti fel a nemzeti könyvtárakat attól a feladattól, hogy az értékes anyagok film-másolatait gyűjtsék.

Könyvtárközi kölcsönzés. A nemzeti könyvtárnak a nemzeti irodalomra vonatkozó archivális feladatából következik, hogy az ilyen anyagnak csak másodpéldányait adhatja kölcsön.

Kölcsönözni, akár hazai, akár nemzetközi viszonylatban, általában csak könyvtáraknak lehet.

A nemzetközi kölcsönzés megkönnyítésére az IFLA tegye megfontolás tárgyává a távgépirás használatát. Az Unesco-t fel kell kérni arra, hogy lássa el a könyvtárakat mikrofilm leolvasókkal.

Fotómásolás. Az Unesco Bulletin for Libraries kapjon minden országból közreadás céljára egy cikket a levéltárak és a ritka könyvek mikrofilmezési tervéről; az Unesco továbbra is támogassa a fontos anyagok másolását olyan országokban, ahol nem tudják ezt a munkát segítség nélkül elvégezni; szervezzen továbbá egy szakemberekből álló, könyvtárosokat és kiadókat magába foglaló csoportot, hogy ezek kidolgozzák a napisajtó mikrofilmezésének tervét.

Fel kell kérni az Unesco-t, hogy vállalja el - lehetőleg későbbi közreadás céljából - a szerzői joggal védett anyagok fotómásolására vonatkozó nemzeti gyakorlat tanulmányozását avégett, hogy a kiadókkal nemzetközi egyezmény jöhessen létre.

Költségvetés, épület, személyzet. A legnagyobb rugalmassággal kell kezelni a költségvetés nyújtotta összegek felhasználását; legyen lehetőség arra, hogy bizonyos összegeket a költség-

vetés egyik rovatáról a másikra, vagy pedig egyik évről a másikra.

Az Unesco támogassa az olyan kutatásokat, amelyek a könyvtár elhelyezésére és a könyvtárak szempontjából elsőrendűen fontos technikai felszerelésekre vonatkoznak.

A könyvtárosok tudományos státusait az egyetemi állások színvonalára kell emelni. A könyvtárosokat ugyanagy kell kezelni fizetésüket, munkaidejüket, szabadságukat, utazásaikat stb. illetőleg, mint más egyetemi végzettséghez kötött területek dolgozóit.

Az egyetemi végzettségű személyzet elméleti képzését a könyvtárvezetőknek kell vállalniuk, a gyakorlati munkát pedig a nemzeti vagy más nagy könyvtárakban kell végezni. A segédkönyvtáros /library assistant/ fokozat kifejlesztése jó hatással lenne az egyetemet végzett személyzet munkájára; a személyzet szakmai képzése ezen a fokon is szükséges.

Megfelelő összegeket kell biztosítani a személyzet tapasztalatsere-látogatásaira és idegen országok meglátogatására. A kormányok könnyítsék meg különösen a fiatal könyvtárosok cseréjét és külföldi utazásait. Az Unesco Nemzeti Bizottságai újból hangsúlyozzák a könyvtárosok cseréjének és külföldi utazásainak fontosságát és az Unesco Személycsere Szolgálata /Unesco Service for Exchange of Persons/ adjon meg ehhez minden támogatást.

Az évi értekezletek rendszerét alkalmazni kellene egész Európában a különböző könyvtárak szakemberei számára azért, hogy meghatározott témáról kicseréljék véleményeiket, amint az a skandináv államokban szokásos.

Statisztika. Az IFLA Statisztikai Bizottsága /Statistical Committee of IFLA/, amelynek magában kellene foglalnia az Unesco Statisztikai és Könyvtári osztályainak képviselőit, folytassa tevékenységét a könyvtári munka és az irodalmi termelés statisztikája területén, beleértve meghatározott időszak folyóiratait is. Fel kell kérni az IFLA-t tegye megfontolás tárgyává, hogy nem kellene-e speciális statisztikákat összeállítani olyan dokumentumokról, amelyek nem tipográfiai eszközökkel készültek, még ha átadásuk keletkeznének is az általános statisztikával.

Nemzetközi együttműködés. Minden ország erősítse meg a./ az Unesco nemzetközi

lis anyagok behozatalára vonatkozóan és b./ az Egyetemes Postai Szövetség /Universal Postal Union/ megállapodását a könyvek és folyóiratok szállítási költségeinek csökkentésére vonatkozóan. A Nemzetközi Légiforgalmi Társaságot fel kell kérni, hogy terjessze ki a szállítási költségek csökkentését a kontinensek közötti könyvtárközi kölcsönzésekre is.

Azok az országok, amelyek még nem döntöttek az új kiadvány-csere-egyezmények mellett, tegyék ezt meg. /Unesco Bulletin, 1958. 12.volt: 8-9 nr. 391 sz. közlemény/.

Készüljenek nemzeti tervek a külföldi anyagok beszerzésére, ahol még nincsenek ilyenek; általános európai tervet nem lehet addig megfontolás tárgyává tenni, amíg a nemzeti tervek jobban ki nem alakultak. A hivatali és parlamenti könyvtárak IFLA bizottsága vesse fel a nem európai országok hivatalos kiadványainak cseréjére vonatkozó kétoldali egyezmény-sorozatok kérdését.

A könyvek cseréjére vonatkozólag indítson kutatást az Unesco a meglévő szabályok és a gyakorlat iránt, ebben a kutatásban vegyen részt az Unesco Jogi Ügyeinek Irodája /Bureau of Legal Affaires/ és a nemzeti könyvtárak, tanulmányozza továbbá az Unesco azokat a körülményeket, amelyek között a nemzeti könyvtárak segítséget tudnak nyújtani ilyen rendelkezések végrehajtásában, ha ezek létrejönnek.

Javasolták azt is, hogy az Unesco vegyen fel hasonló konferenciát jövőendő programjába is.

A konferenciáról angol, francia és spanyolnyelvű beszámoló jelentések készültek, melyek kaphatók az Unesco Könyvtári Osztályától. /Place de Fontenay, Paris 7e, France./

Eredeti cím: Symposium on national libraries in Europe.
Megjelent: Unesco Bulletin for Libraries. 1959. 8.vol.
1. nr. 1-4., 20.p.
OSzK.ford.sz.: 2039.